

**ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА
В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

У процесі здійснення господарської діяльності підприємством виникають численні витрати, що характеризуються складною структурою та різними видовими проявами. За сучасних умов господарської самостійності та комерційного розрахунку вітчизняні підприємства повинні керуватись у своїй діяльності політикою управління витратами з метою їх оптимізації з позиції складу, структури, поведінки, причин виникнення, доцільності виникнення, забезпечення цільового рівня, використання резервів економії. Ефективна поточна діяльність підприємства та його майбутній розвиток ґрунтується, перш за все, на правильному визначенні управління витратами, що є теоретичним фундаментом впровадження системи менеджменту зазначеної сфери в алгоритмі економіко-організаційної діяльності підприємства.

Проблемами визначення сутності процесу управління витратами підприємства та особливостей його організації на підприємстві займалися зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких особливо варто виокремити таких І.Давидович, С.Ф. Голов, Т.М. Мудра, Л.І. Чернобай, Н.Л. Калиновська, А.М. Турило, А.А. Турило, Ю.Б. Кравчук, Н.М. Цуцурук, Г.Фандель, С.Ковтун, Н.Ткачук, С.Савлук, А.А. Пилипенко, О.Крушельницька, А.І. Ясінська, Г.С. Лучанінова, М.Г. Грешак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба, Г.О. Партин, О.Попов, Л.М. Христенко, Р.О. Мозговий та ін. Віддаючи належне здобуткам зазначених дослідників, вважаємо необхідним, виходячи з розгляду численних публікацій з проблематики управління витратами, в межах аналізу існуючих серед науковців підходів до сутнісного розуміння управління витратами здійснити спробу його ідентифікації як категорії з позиції мети, цільової спрямованості, завдань, функцій, елементів.

Перспектива такого дослідження полягає в обґрунтуванні ознак управління витратами, які б дозволяли якісно керувати отриманням прибутку підприємства, адже прибуток – це: головна мета підприємницької діяльності, яку необхідно досягати; механізм захисту від загрози банкрутства; критерій ефективності діяльності; основне внутрішнє джерело формування ресурсів; головне джерело зростання ринкової вартості підприємства; основа економічного розвитку підприємства, держави.

Вивчення економічної літератури показало, що існує досить значна кількість підходів до трактування поняття «управління витратами», серед вчених немає однастайності у даній сфері. Дослідження окремих підходів до розуміння змісту досліджуваної категорії представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Дефініції категорії «управління витратами»

Автор	Визначення категорії «управління витратами»
1	2
І.Є. Давидович	Динамічний процес, який містить управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства через виконання всіх функцій, які властиві управлінню будь-яким об'єктом
С.Ф. Голов	Специфічна функція управління, яка забезпечує планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання витрат діяльності; принципово нова система, яка дає змогу чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати
Т.М. Мудра, Л.І. Чернобай, Н.Л. Калиновська	Процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць і носіїв та постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження
А.І. Ясінська	Полягає у цілеспрямованому впливові на витрати для зміни їхнього складу, структури або поведінки у зв'язку зі зміною умов виробничо-господарської діяльності підприємства

Закінчення табл. 1

1	2
А.А. Пилипенко	Система принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, що заснована на використанні об'єктивних економічних законів відносно формування й регулювання витрат, забезпечення ефективного використання ресурсів і капіталу підприємства в різних видах його діяльності відповідно до стратегічних та поточних цілей

	розвитку
Л.М. Христенко, Р.О. Мозговий	Система, керований блок (суб'єкт управління) якої спрямовано на послідовну реалізацію функцій управління витратами за допомогою певних методів, що дозволяє регулювати чинники та управляти процесами формування витрат з метою оптимізації їх структури та рівня

Аналіз наукових підходів вітчизняних дослідників показує, що єдиного термінологічного підходу щодо розуміння управління витратами не існує. Спостерігається прагнення авторів дати якесь універсальне тлумачення поняттю «управління витратами», яке априорі не може бути повним, оскільки кожен виділяє специфічну сторону бік досліджуваного об'єкту.

Вважаємо за необхідне виділити найбільш вживані аспекти трактування поняття «управління витратами»:

1. Направленість на витрати як об'єкт управління.
2. Управління витратами – це управлінські дії зі зниження витрат або контролю їх рівня.
3. Управління витратами – це система управління процесами формування витрат, в межах якої реалізуються функції управління.
4. Мета управління витратами – досягнення підприємством високого економічного результату.

Головне завдання управління витратами, на нашу думку, полягає у визначенні їх обґрунтованого рівня за місцями виникнення на підприємстві з метою підвищення ефективності його діяльності (збільшення величини прибутку та рівня рентабельності). Із зазначеного можемо констатувати, що в межах визначеної мети управління витратами розглядається два головні напрями роботи з витратами: мінімізація витрат при заданих обмежувальних чинниках, контроль та обґрунтування їх виникнення в контексті максимізації віддачі від витрат.

Існування управління як системи пояснюється тісним взаємозв'язком об'єкту та суб'єкта управління (підсистем управління). В управлінні завжди присутні два компоненти: керуючий та керований. Управління витратами передбачає вплив суб'єкта управління та об'єкт управління для досягнення поставлених завдань.

Суб'єкт управління – це керівництво підприємства та інші керівні органи, власники підприємства, відповідальні особи, наймані менеджери, спеціальні служби, фахівці в певній сфері фінансово-господарської діяльності (керуюча система). Вітчизняні науковці під об'єктом управління витратами пропонують розуміти виражені в грошовій формі витрати, пов'язані з виробничо-господарською діяльністю підприємства. Процес управління, відповідно, полягає у організації взаємодії між керуючою та керованою підсистемами на основі науково обґрунтованих принципів та підходів.

Отже, нами узагальнено основні сутнісні аспекти управління витратами, серед яких: зорієнтованість управління витратами – мінімізація витрат при заданих обмежувальних чинниках, контроль та обґрунтування їх виникнення в контурі максимізації віддачі від витрат; взаємозв'язок витрат та високого економічного результату підприємства; управління витратами – це управлінські дії (процес) зі зниження витрат, або контроль їх рівня; управління витратами – це система управління процесами формування витрат в межах якої реалізуються функції управління.

Ми вважаємо, що зниження витрат має відбуватися не лише за рахунок цілеспрямованого впливу на виникнення витрат в місцях їх формування, а й завдяки врахуванню інших виявлених резервів забезпечення зони прибутковості підприємства. Отже, в результаті дослідження запропоноване нове розуміння об'єкта управління витратами, що забезпечило розробку загальної схеми авторського уявлення предмета, об'єкта, суб'єкта системи управління витратами та їх взаємодії.